

6. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 № 638-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 16. – Ст. 697.

УДК 343.213.3 (043.2)

Попович В. П., к.ю.н.,
Головне науково-експертне управління
Апарату Верховної Ради України, м. Київ, Україна

**НОВІ ПІДХОДИ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ
ЩОДО ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ПРО КРИМІНАЛЬНУ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОСІБ, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ КРИМІНАЛЬНІЙ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ІНОЗЕМНОЇ ДЕРЖАВИ
І ПЕРЕБУВАЮТЬ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ**

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства у відповідність з Кримінальним процесуальним кодексом України» від 16 травня 2013 р. № 245-VII ст. 10 Кримінального кодексу України (далі – КК) було викладено у новій редакції, якою було суттєво змінено підхід щодо кола осіб, які підлягають видачі іноземній державі для притягнення до кримінальної відповідальності і віддання до суду. Так, на відміну від попередньої редакції, ч. 1 ст. 10 КК, якою встановлювалася заборона видавати іноземній державі нарівні з громадянами України також осіб без громадянства, що постійно проживають в Україні, і які вчинили злочин поза її межами, чинна редакція цієї норми встановлює таку заборону виключно щодо громадян України.

На наш погляд, таким законодавчим нововведенням суттєво порушилися права осіб без громадянства, що постійно проживають в Україні, гарантовані Конституцією України, законами України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про громадянство», «Про імміграцію» та низкою міжнародних договорів у цій сфері, належним чином визнаних Україною. Так, особами без громадянства (апатридами) вважаються особи, які не володіють громадянством жодної держави. Особи без громадянства (апатриди), які перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України [1, с. 3].

Нормативне визначення цього терміна містить ст. 1 Конвенції про статус апатридів 1954 р. [2], відповідно до якої апатридом є особа, яка не розглядається як громадянин будь-якої держави в силу її законів. Такі особи не мають постійного правового зв'язку із жодною державою, а тому не користуються правом дипломатичного захисту. Особи стають апатридами, напри-

клад: при позбавленні громадянства; при втраті громадянства, якщо особа добровільно вийшла чи втратила громадянство своєї державі, а іншого не набула; при виході із громадянства з метою отримання іншого; при народженні від батьків, які є апатридами. Причому більшість випадків без громадянства виникає внаслідок колізії законодавств окремих держав [3, с. 235]. До того ж, на відміну від іноземця, який одночасно перебуває під юрисдикцією двох держав (держави громадянства і держави місцеперебування), особа без громадянства завжди знаходиться виключно під владою останньої держави. Саме тому, на наш погляд, у таких сферах, як право на судовий захист та захист від видачі іноземній державі, статус особи без громадянства у державі постійного місця проживання повинен бути ідентичний статусу громадянина.

Крім того, у новій редакції ст. 10 КК не враховані приписи ст. 7 цього Кодексу, відповідно до яких особи без громадянства, що постійно проживають в Україні, які вчинили злочини за її межами, підлягають кримінальній відповідальності за цим Кодексом, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Отже, без внесення змін до зазначеної статті КК створюється досить суттєва колізія між різними нормами Загальної частини цього Кодексу.

Після прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України 2012 р., а також згаданого вище Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства у відповідність з Кримінальним процесуальним кодексом України» незмінними також чомусь лишилися положення ч. 1 ст. 27 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», якими передбачається, що особа без громадянства, яка постійно проживає в Україні і вчинила злочин поза межами України, не може бути видана іншій державі для притягнення до кримінальної відповідальності чи для виконання вироку суду.

Незрозумілим, на наш погляд, також є підхід законодавця щодо відмови у ст. 10 КК від такої обов'язкової умови, за якої можлива видача іноземній державі осіб, які вчинили злочини поза межами України і перебувають на території України, як наявність відповідного міжнародного договору з такою державою. Адже у сучасному міжнародному праві важливим є те, що видача злочинців це право держави, а не її обов'язок. Обов'язком вона стає лише за наявності двостороннього договору про взаємну правову допомогу у кримінальних справах [4, с. 305].

Крім того, видача може здійснюватися лише стосовно певних злочинів, перелік яких вказується в договорі. Обидві держави повинні дотримуватися принципу «подвійної кримінальності», тобто злочин, за вчинення якого за-

питується видача, повинен визнаватися злочином в законодавстві обох держав. Договором можуть встановлюватися умови, які дозволяють відмовити у видачі. До них належать, головним чином, обґрунтовані підозри держави, що робить запит, про те, що особа переслідується за політичними мотивами або що у разі видачі вона може бути піддана страті [5, с. 23].

На підставі викладеного можна констатувати, що норми чинного наразі КК (так само, як і кримінального процесуального законодавства), якими врегульовуються підстави та порядок притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які підлягають такій відповідальності за законодавством іноземної держави і перебувають на території України, потребують перегляду та відповідного законодавчого втручання.

Література

1. Конвенція про статус апатридів 1954 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до Конвенції : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/>
2. Доленко В. І. Правовий статус іноземців та осіб без громадянства / В. І. Доленко, О. О. Литовченко. – Кременчук, 2012. – 24 с.
3. Репецький В. М. Міжнародне публічне право: підручник / В. М. Репецький, В. М. Лисик, М. М. Микієвич, А. О. Андрусевич, О. В. Буткевич; ред.: В. М. Репецький; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – 2-ге вид., стер. – К. : Знання, 2012. – 437 с.
4. Черкес М. Ю. Міжнародне право: підручник / М. Ю. Черкес. – К. : Правова єдність, 2009. – 392 с.
5. Палєєва Ю. С. Погляд на національне законодавство і міжнародні норми в контексті інституту екстрадиції / Ю. С. Палєєва // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Юридичні науки». – 2011. – № 1 (1). – С. 22–27.

УДК 343.9 (043.2)

Потильчак А. О., асистент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ КОНТРАБАНДИ

У сучасних ринкових умовах, коли економіка України стала «відкритою», а державні кордони «прозорими», поряд з економічними злочинами різко зросла і контрабанда. Ріст контрабанди також зумовлюється і тим, що на даний час в Україні значно ускладнюється криміногенна ситуація і надалі спостерігається тенденція в сторону її погіршення, що зумовлена негативними факторами Світової фінансової і економічної кризи.

Нині однією із негативних тенденцій боротьби з контрабандою є те, що перспективи і можливості судового вирішення кримінальних справ даної категорії залишаються невеликими. За даними Служби безпеки України до